

20

KULTTUURI

Suomen PEN puolustaa näyttelystä poistettua

Kirjailijoiden sananvapausjärjestö Suomen Pen puolustaa kuvataiteilijaa, jonka teos poistettiin kauppakeskuksessa pidettävästä näyttelystä Tampereella.

– Taiteenvapaus on perustuslain turvaama ihmisoikeus. Olisi ollut hienoa, jos kauppakeskus olisi rohjennut sitä vaalia, katsoo järjestö kannanotossaan.

Teemu Takatalon teos Valistuneen kuluttajan synninpäästö poistettiin jo ennen avajaisia Antimateria-näyttelystä, joka on esillä kauppakeskus Tullintorilla Tampereella. Näyttelyssä on mukana toista-kymmentä nuorta taiteilijaa. Useat teokset kritisoivat kuluttamista ja kapitalismin ilmiöitä. **STT**

Ari Pelkosesta Vuoden nuori taiteilija 2012

Vuoden nuori taiteilija 2012 on kuvataiteilija ja graafikko **Ari Pelkonen**. Hän yhdistää puupiirros- ja maalaustekniikoita töissään, joissa on paljon vaikutteita japanilaisesta kulttuurista.

Valintalautakunta luonnehtii Pelkosen taidetta Suomen tyylikkäämmäksi.

Porista kotoisin oleva Pelkonen on 33-vuotias, ja hän asuu Helsingissä. Pelkonen on valmistunut Kuvataideakatemiasta vuonna 2006.

Vuoden nuori taiteilija valittiin Tampereella jo 28. keran, mutta Pelkonen on vasta kolmas tämän palkinnon saanut graafikko.

Pelkonen luottaakin grafiikan tulevaisuuteen. Nuoria tekniikat hallitsevia tekijöitä on paljon ja taiteilija uskoo, että nykygraafikalla on myös markkinapotentiaalia.

Pelkonen saa 20 000 euron stipendin ja oman näyttelyn Tampereen taidemuseoon ensi vuoden helmikuussa. **STT**

Dostojevski-tulkinta Turun syksyn täkynä

Turussa syksyn merkittävimpiä kulttuurituotantoja on **Kristian Smedsin** ohjaama, **Fjodor Dostojevskin** teokseen perustuva 12 Karamazovia. Näyttämöllinen konsertti saa ensiesityksensä Suomessa Turun kaupunginteatterissa 25. lokakuuta. Esintyjänä on nuoria virolaisia teatteriopiskelijoita. Esityksen ensi-ilta on Tallinnassa kuluvan viikon lauantaina.

Myös ulkoilmatapahtumat jatkuvat kulttuuripääkaupunkivuoden ohjelmassa pimeinä iltoina. Lokakuussa nähdään muun muassa surrealistinen teatteriesitys *Abduction of Europa*.

Kulttuuripääkaupunkivuoden tapahtumissa on tähän mennessä vierailut lähes 1,6 miljoonaa kävijää. **STT**

Suomalaisia ikoneja. Alvar Kolasen poika Dile Kolanen esittelee isänsä valtavasta arkistosta koottua näyttelyä. Seinillä on kuvia Olavi Virrasta Apollo-yhtyeeseen.

Levytähdet loistavat Mikkelissä

Valokuvakeskus tulvi tuttuja kasvoja. Heidät ikuisti Alvar Kolanen.

Carmen Runonen

Mikkelin valokuvakeskuksessa on esillä hieno katselmus monien suomalaisten tutuista. **Olavi Virta, Tapio Rautavaara, Laila Kinnunen, Carolina, Marion Rung, Irwin.**

Kuvia katsoessa tulee tunne: tämän olen kokenut ennenkin. Totta se on. Monet näistä kuvista on nähty, sillä ne ovat komeilleet levykansissa, lehtien kansissa ja mainoskuivissa.

Kuvat on ottanut mainoskuvaaja **Alvar Kolanen** (1921–2007), joka oli suomalaisen viihdemaailman luottokuvaaja 1950–70-luvuilla. Silloin kun pr-kuvaajia ei oikeastaan vielä ollutkaan.

Kolasella oli ainutlaatuinen pääsy myös tähtien takahuoneisiin ja yksityisiin juhliin, sillä hänellä oli lähe-

set suhteet useimpien levy-yhtiöiden kanssa.

Vieno Kekkonen lojuu jalat seinää vasten hetekalla, käsi puhelimella, levysoitin vieressä.

Alvar Kolanen otti kuvan levynkantta varten Kekkonen kotona. Ei koskaan sunnuntaisin, ilotytön vapaa-päivä.

– Se oli 50-luvun ajattelun mukaan kuitenkin liian rohkea, kanneksi tuli sovinnaisempi kuva, kertaavat Kolasen lapset **Hannele Tilles** ja **Jari ”Dile” Kolanen**.

He sekä kolmas lapsista **Risto Kolanen**, ovat koonneet tämän näyttelyn sekä siitä tehdyn kirjan. Aluksi kirjasta piti tulla vain näyttelyluetelo, mutta materiaali antoi ainekset enempiin.

– Olen arvioinut, että kuvia on noin 60 000, joista arkistoituina on

99 Olen arvioinut, että kuvia on noin 60000.

DILE KOLANEN
MUUSIKKO JA MUSIIKINOPETTAJA

45 000–48 000 kuvaa.

– Negatiiveja meillä on noin 40 000 ja niitä on edelleen löydettävissä, tilastoi Dile Kolanen.

– Niitä löytyy koko ajan, mutta onneksi tahti on vähän hidastunut, ettei urakka ole muodostunut aivan toivottomaksi.

Alvar Kolanen asui perheineen Kirkkonummen Jorvaksessa, studio oli alakerrassa. Niinpä lapsillekin monet naamat tulivat tutuiksi.

Hannele Tillesillä on nimikirjoitusvihko, jossa on lähes 200 julkkisnimeä.

– Mutta se oli tavallista arkea. Ei tullut mieleen, että siinä olisi jotain erikoista, sanoo Dile Kolanen.

Vasta siinä vaiheessa, kun veli myi Robinin nimikirjoituksia oven raosta, alkoi touhun ympärille kiertyvä glamour kirkastua.

Alvar Kolanen oli vaatimatton kansanmies. Hänen seurassaan oli helppo rentoutua. Niin monet kuvattavistakin ovat sanoneet, muun muassa **Pirkko Mannola** ja **Lenita Airisto**.

– Jos isä tietäisi, että hänen töistään on koottu tällainen näyttely, hän olisi varmasti hämmentynyt huomiosta,

arvioivat Kolasen lapset.

Tapio Rautavaaraa ja Alvar Kolasen yhdisti yhteinen harrastus, jousiammunta. Olavi Virta taas oli Kolasen tuttu työympyrästä. Kolanen tuli Levytুকুun töihin 1948, Virta saman firman tuotantopäälliköksi 1955.

– Oli varmasti paljolti Olavi Virran ansiota, että isästä tuli ammattikuvaja, arvioi tytär.

Lapset sanovat, että näyttelyn vaikein osuus oli kuvien valinta.

Seinille päässeiden kuvien lisäksi näyttelyssä on myös tietokonenäyttö, jolta voi katsella yli sataa muuta kuvaa.

Alvar Kolanen näyttely Mikkelin valokuvakeskuksessa 22.10. saakka.

Alvar Kolanen

Kuka: Levy-yhtiöiden ja aikakauslehtien pr-kuvaaja.

Ura: Työskenteli Levytukussa yhteensä 17 vuotta. Kuvaajauran läpimurto 1959 Scandian levytähkien kuvaajana. Toimi Finnlevyn kuvaajana vuoteen 1976.

Kuvasi: Muotikuvista, poppareihin, elokuvatähtiin ja 70-luvun rokkareihin. Levykansia, lehtien kansikuvia.

Tuttu rakkaustarina näyttämölle

Pieksämäen teatterin 30-vuotisjuhlanäytelmä Putoavia enkeleitä jatkaa paikallisuuden linjaa.

Seija Laitinen

Pieksämäen teatteri uskoo juhlanäytelmiensä valinnassa paikallisuuden voimaan. Viisi vuotta sitten **Reijo Paukku** kirjoitti ja ohjasi juhlanäytelmän Anna-Bella, joka kertoi evakoiden tulosta ja elämästä Pieksämäellä.

Kolme vuosikymmentään teatteri juhlii Putoavia enkeleitä -näytelmällä. Se kuvaa pieksämäkeläissyntyisen **Aila Meriluodon** ja tamperelaisen **Lauri Viidan** myrskyisiä avioliittoja. Runoilijapariskunta oli 1950-luvun tunnetuimpia julkisuuden henkilöitä.

Näytelmän ohjaaja **Kaarina Perola** luonnehtii heidän suhdettaan yhdeksi vuosisadan rakkaustarinoista. Siinä oli paljon latautuneita odotuksia, jotka eivät toteutuneet, ja se päättyi monien suurten rakkaustarinoiden tavoin katastrofiin.

Tätä tarinaa elettiin myös Pieksämäellä, missä pariskunta asui avioliiton sa alkuvuosina Meriluodon vanhempien talossa.

– Näytelmä on paitsi kuvaus avioliitosta, myös kuvaus suomalaisesta yhteiskunnasta, joka elää sodan jälkeistä suurta murrosta, huomauttaa Perola.

Aila Meriluodon roolissa on **Annikki Saha** ja Lauri Viitana **Jari Kauppinen**.

– Pelottaa, kuvaa Saha tunnelmiaan. Hän ei ole koskaan esittänyt roolia, jonka esikuva on elossa ja myös hyvin monien pieksämäkeläistenkin tuntema.

– Ei minusta Aila Meriluodon näköistä saa. Minun täytyy vain yrittää ryömiä roolihahmon, ei Meriluodon nahkoihin.

Näköisiä esittäjiä rooleihin ei ole haettu. Kauppinenkaan ei ole Viidan näköinen, mutta raamikkuus ja komea ääni tuovat hänet lähemmäksi roolin esikuvaa.

Teatterin juhlassa ympyrä tavallaan sulkeutuu, sillä sen ensimmäinen näytelmä oli Maughamin salonkimedia Ympyrä, jonka Perola ohjasi.

Akaan Viialassa asuvaa ohjaajaa ei tarvinnut houkutella tekemään Puto-

Muistojen kirja. Annikki Saha, Kaarina Perola ja Pekka Seppä tutkivat albumista ”Ailan lapsuudenkuvia”. Saha esittää Aila Meriluotoa ja Seppä hänen isänsä, rehtori Kaarlo Meriluotoa.

avia enkeleitä, vaikka työmatka venyy pitkäksi.

– Tykkään valtavasti tästä näytelmästä. Harjoituskäynnillä voin yöpyä ystäväni luona.

Annikki Saha on ainoa Ympyrän näyttelijöistä, joka on mukana myös Putoavissa enkeleissä. Hän kertoo, että näyttelijöiden halu tehdä Ympyrä synnytti teatterin.

– Nuorisoseuran näytelmäkerho

ei halunnut ottaa riskiä sen esittämisestä, joten päädyimme perustamaan uuden ryhmän.

Puheenjohtaja **Pekka Seppä** sanoo, että teatteri tekee vuosittain kaksi näytelmää. Kevääksi on jälleen luvalla hilpeä näytelmä, joka valitaan myöhemmin.

Putoavia enkeleitä esitetään Seurojentalolla yksitoista kertaa. Ensi-ilta on 12. marraskuuta.